

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Rapporten Energidelning och andra nyheter till följd av ändringar i EU:s elmarknadslagstiftning

KN2025/00133

Utgångspunkter

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna. Yttrandet avgränsas till sådana aspekter som följer av Konkurrensverkets ansvarsområden, och följer i sin struktur rapportens egen rubriksättning.

Bakgrund

I rapporten lämnas förslag på ändringar i bland annat ellagen (1997:857) för att genomföra förändringar avseende energidelning i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (elmarknadsförordningen) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsdirektivet). Med energidelning menas kollektiv förbrukning till i förväg avtalade villkor av egenproducerad eller lagrad förnybar el inom en s.k. energigemenskap, upp till ett kapacitetstak på 6 MW. Den producerade energi som delas inom ramen av en energigemenskap handlas inte på elbörserna.

Konkurrensverket begränsar sina synpunkter till de delar av förslagen där direktiven lämnar utrymme för medlemsstaterna att utforma detaljerna.

Rätt till energidelning (4.3)

I rapporten föreslås en ny bestämmelse i ellagen om att en elanvändare har rätt att delta i energidelning av förnybar energi. Rätten föreslås dock inte gälla elanvändare som är att anse som ett stort företag. Den som deltar i energidelning får enligt förslaget inte ha energidelning som huvudsaklig sysselsättning.

Direktivets Artikel 15a föreskriver att medlemsstater ska säkerställa att alla hushåll, små och medelstora företag och offentliga organ har rätt att delta i

energidelning. När det gäller andra kategorier av slutkunder medger direktivet att medlemsstaten inkluderar även dessa i rättighetslagstiftningen kring energidelning, upp till det i direktivet stipulerade kapacitetstaket på 6 MW. Det är alltså tillåtet att inkludera även större företag så länge energidelningens omfattning är begränsad.¹ I rapporten görs dock bedömningen att detta inte är nödvändigt eftersom "större företag har bättre förutsättningar än andra kategorier av slutkunder att styra sin energianvändning och sina energikostnader".

Konkurrensverket efterlyser ett tydligare argument varför större företag ska exkluderas från rätten att delta i energidelning. Presumptionen att dessa företag i allmänhet skulle vara mindre intresserade av energidelning rättfärdigar inte varför de inte skulle ha rätt att energidela om de ändå så önskar. Exkludering enligt en fast tröskel riskerar dessutom att framkalla oönskade konkurrens- eller beteendemässiga snedvridningar. Exempelvis skulle franchisetagande och oberoende matbutiker som vill energidela med sina kunder ha rätten att göra det, medan konkurrerande butiker som formellt ingår i ett större företag inte skulle ha den möjligheten.

Teoretiskt skulle exkludering kunna motiveras om inkluderingen av större företag skulle orsaka någon annan aktör en oproportionerligt stor kostnad, eller om den skulle orsaka konkurrens- och likviditetsrisker för elbörserna som skiljer sig åt från eller signifikant överstiger de risker som gängse kommersiella elköpsavtal innebär. Avseende kostnader säkerställer promemorians övriga förslag i enlighet med direktivet kostnadsriktighet, dvs. att de kostnader som uppstår till följd av energidelning påförs de parter som orsakar kostnaderna. Avseende risker för elbörserna bedöms dessa i promemorian att vara låga (jfr. 4.5, sid 48) och verket delar den bedömningen. Dessutom vill verket påpeka att regeringen eller ansvarig myndighet har möjlighet att begränsa deltagarkretsen i framtiden om en försämrad riskbedömning skulle motivera det.

Inom vilket område energi får delas (4.4)

I rapporten föreslås att det införs en bestämmelse i ellagen om att energidelning får ske inom det elområde där parterna som ska energidela har sina elektriska anläggningar.

I promemorian redovisas att begreppet elområde definieras i artikel 2.65 i elmarknadsförordningen (EU) 2019/943 som det största geografiska område inom vilket marknadsaktörerna kan handla energi utan kapacitetstilldelning. Det största område som energidelning kan tillåtas i är således elområdet. Sverige är indelat i fyra elområden, SE1–SE4. Energidelningen skulle alltså kunna begränsas ytterligare till mindre geografiska enheter inom dessa områden, exempelvis

¹ Det följer av definitionen av medelstora företag i Kommissionens Rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 att större företag är sådana som har 250 eller fler anställda och en årsomsättning som är 50 miljoner euro eller högre. Alternativ till den angivna årsomsättningen är att företaget har en balansomsättning som är 43 miljoner euro eller högre.

nätkoncessionsområden, flerbostadshus m.m. Dock görs bedömningen att någon tydlig anledning för ytterligare begränsningar saknas.

Konkurrensverket delar rapportens bedömning och tillstyrker därför förslaget om energidelningens tillåtna geografiska räckvidd. Eventuella systemkostnader som orsakas av energidelning mellan olika mätpunkter skiljer sig enligt verkets uppfattning inte väsentligt åt inom ett elområde, eftersom energidelningen även inom flerbostadshus nuförtiden involverar ett flertal mätpunkter och orsakar administrativa kostnader för bokföring och avräkning. En alltför snäv geografisk avgränsning riskerar däremot att i praktiken utesluta andra energislag än solceller från energidelning, och således i praktiken frångå principen av teknikneutralitet. Dessutom leder ytterligare avgränsning enligt verkets uppfattning inte till några större nätnyttor eller andra effektivitetsvinster, eftersom delningen mellan mätpunkter är virtuell snarare än fysisk. Effektivitetsvinster i form av bättre lokaliseringssignaler kan i stället realiseras genom att anpassa själva elområdena från dagens SE1–SE4 till mindre områden som bättre återspeglar lokala flaskhalsar. Effektivitetsvinster i form av ökad efterfrågefleksibilitet realiseras enklast genom dynamisk prissättning som når slutkunderna.

När en myndighet energidelar (4.11)

För att genomföra Art. 15a.8 i det reviderade elmarknadsdirektivet föreslås att en ny bestämmelse införs i ellagen som innebär att om en myndighet äger ett energidelningsprojekt ska minst tio procent av den delade energin om möjligt erbjudas till utsatta kunder. Som påpekas i promemorian måste myndigheten i detta sammanhang dessutom förhålla sig till det som stadgas i 3 kap. 27 § i konkurrenslagen (2008:579) om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Reglerna gäller också för juridiska personer som exempelvis ett bolag om staten, kommunen eller regionen har ett dominerande inflytande över den juridiska personen. Myndigheters energidelning till utsatta kunder som riskerar att begränsa konkurrensen eller störa marknaden kan därmed omfattas av i 3 kap. 27 § i konkurrenslagen.

Konkurrensverket välkomnar att bestämmelsen om konkurrensbegränsade säljverksamhet uppmärksammas i rapporten, och poängterar att det i det avseendet är viktigt att villkor och omfattning av eventuell energidelning från myndighetssidan utformas med eventuell konkurrenspåverkan i åtanke.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit ekonområdet Mark Bernard.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och yttrandet saknar därför namnunderskrift.

Marie Östman